

Владика Григорије

Преко
ПРАГА

Copyright © 2017, Григорије Дурић
Copyright © овог издања 2017, ЛАГУНА

Kupovinom knjige sa FSC oznakom pomažete razvoj projekta
odgovornog korišćenja šumskih resursa širom sveta.

NC-COC-016937, NC-CW-016937, FSC-C007782

© 1996 Forest Stewardship Council A.C.

САДРЖАЈ

Праг	7
Возови	11
Житомислић	17
Острог	23
Лопта	29
Смијех	37
Камена суза	45
Море	61
Завала	67
Петар Зимоњић	75
Крштеница	79
Дјеца	85
Сакиб	89
Жива вода	95
Петар	105

Ране	115
Брига.	129
Гробови	135
Филип	141
Ања	145
Немања	149
Анастасија	153
Тврдош	157
<i>О њисцу</i>	163

ПРАГ

Мајци и оцу

Мајка би увијек осјећала када се са мном догађало нешто крупно. Тај осјећај, ваљда, имају све мајке. Зато би ми понекад било криво када не би схватала озбиљно оно што је за мене имало важности. Када би упорним ћутањем или неком успутном ријечју стављала тачку на моје драме.

Добро се сјећам једног августовског дана. Небо је било ведро и чисто, с покојим облаком у даљини. Из куће је допирао пригушени жагор жена које су зачудо биле много тише него обично. Пред кућом, у башти, живо су разговарале комшије и ближњи окупљени око свечано постављене трпезе. Помијешани са зујањем пчела и појањем птица, дјелићи разговора допирали су до кућног прага на којем сам, одијевен у плаве панталоне и најсвечанију свјетлоплаву

кошуљу, сједио одсутно и замишљено. С времена на време погледивао бих ка планини која се надвијала над кућом. Познавао сам је добро и волио много, онако како се само познаје и воли добар пријатељ. Питому планину, каткада ћудљиву и непредвидљиву, вољели смо сви јер је одвајкада била прибјежиште и хранитељка, ослонац и заклон, али и свједок трудова и борбе за живот у необичним предјелима мог дјетињства.

Цијелог ме је прожимала Андрићева мисао коју сам прочитао неколико дана раније. *Највећа њланина коју човек мора љрећи је љраї њеїове куће*, одзвањале су ми у ушима Андрићеве ријечи. Мајка би повремено извиривала из куће, упућујући ми летимични нијемии поглед који је био довољан да би знала како се осјећам. И она је тога дана била другачија, као да је неким нарочитим мајчинским чулом наслућивала борбу која се одвијала у мени. У њеном упорном ћутању могао сам осјетити неизречени прекор: „Добро, како хоћеш. То је твој избор“. Било јој је тешко због растанка, али сам знао да се никада не би успротивила мојој одлуци. Она која ми никада није допуштала да сједим на прагу, сматрајући то непристојним, тога дана није изустила ни ријечи.

С тог прага скромне и невелике куће, коју је саградио покојни отац, пружао се поглед који се неријетко и данас, када склопим очи, отвара преда мном. Као дијете нисам схватао значај и важност тог погледа.

Чини ми се да тек сада могу појмити сва његова значења и пуноћу смисла. Не бих умио рећи да ли је био љепши у јесен, када се злато и црвен пробију кроз густе планинске шуме и опустјеле ливаде, или у зиму, када се тешки сњегови спусте на стрме падине одијевајући их у тишину. С тог прага сам волио да посматрам буђење прољећа и слушам мелодију бројних потока који су струјали кроз планинске увале и стране, или да у љетним ноћима ослушкујем цврчке и зрикавце сакривене мраком. Сваког јутра, у било које годишње доба, чим бих отворио очи, угледао бих чудесне призоре и чуо најнеобичније звуке. У њима, у сјећању, и данас чувам успомену на своје дјетињство.

Тога дана, сједећи на кућном прагу, у мислима сам призивао те присне и драге слике. Сунце се примицало зениту као недвосмислен знак да се час поласка ближио. Ушао сам у собу и помолио се пред иконама, цјеливао нашег светитеља заштитника, а потом се окренуо према мјесту гдје сам, као четворогодишњи дјечак, без ријечи, цјеливао умрлог оца поздравивши се са њим посљедњи пут. Мајка је задржавала сузе у грудима. Испратила ме је нечујно, неизговореним ријечима охрабрења, којима ме је кроз све године дјетињства, као неком трећом руком, грлила и бодрила.

Других људи се готово и не сјећам. Памтим да су ме гледали добродушно и топло, али су за мене у

том тренутку били необично далеки и страни. Узео сам омањи кофер, купљен неколико дана раније за ту прилику, па без суза и освртања лагано пошао путем који се спуштао до главне цесте. У глави ми је тутњала ријеч *йраї* заглушујући и потискујући све друго. У корак којим сам га прешао тога дана стао је, чини ми се, читав мој живот.

И никада нисам престао да га се сјећам. Био је то поприлично висок праг, сачињен од само једног комада дрвета. Како је он постао тако важан за мене? Да ли је крива Андрићева мисао или свјесна приврженост? Свеједно, при сваком крупном кораку у животу имао сам утисак да опет стојим пред тим прагом, запитан да ли сам га уистину прешао. Како године пролазе, прижељкујем да му се вратим и обновим га јер, чак и порушен, он живи у мени као нека невидљива граница која ме чува од лутања. Враћа ме почетку, осмишљавајући све остале моје кораке.

Иако сам закорачио преко много прагова у животу, важност је за мене имало још само неколико њих. Са страхом се сјећам прага своје основне школе, са страхопоштовањем три прага Хиландара, с дивљењем прага Свете Софије у Цариграду – и с љубављу прага манастира Тврдоша. Прелазио сам и многе познате прагове. Они за мене нису никада постали тако значајни. Никада нису одиста постали моји. Такви једино постају они прагови преко којих закорачимо у живот.

ВОЗОВИ

Возове сам заволио још у најранијем дјетињству. Мој отац је био жељезничар, па су се његова љубав и интересовање за возове пренијели и на мене. Најприје сам их, као сасвим мали, посматрао како, носећи руду, пролазе поред куће моје тетке Стане. Често су то биле велике композиције, поготово за око једног дјетета. Дугачки воз који је превозио руду звао се „специјалац“. Изгледао је моћно када би протутњао кроз планину, оглашавајући се повремено препознатљивом сиреном. За разлику од дивљења према електричном возу, парну машину сви су гледали помало подсмјешљиво, иако нико није могао порећи да је и она воз. Наш рударски градић био је право уточиште за једну такву стару госпођу. Вареш

је, чини ми се, био посљедње мјесто на свијету на којем је још увијек функционисала парна машина.

Не сјећам се када сам први пут ушао у воз. Све су прилике да је то било још у узрасту када нисам био свјестан себе. Мој отац, који се разболио када ми је било три године, често је боравио на Кошеву, у сарајевској болници, па сам с мајком и братом путовао возом њему у посјете. Имали смо и попуст, такозвану режијску карту, јер су и мој отац, и отац мог оца, Ђед Љубо, били жељезничари. Вјероватно бих због тога увијек, кад сретенем жељезничара, осјетио према њему неку присну, рођачку наклоност, иако нисам знао ни ко је, ни одакле је. Штавише, при таквим сусретима у мени се увијек јављала наивна дјечија помисао: Мора да је и он познавао мога оца!

Мој први сусрет са возом догодио се, дакле, још у вријеме када нисам био свјестан онога што се збива око мене. Мајка ми је, када сам одрастао, причала како ме је неки господин, сједећи у возу преко пута мене, још као четворогодишњака упитао да ли знам да читам. Одговорио сам да знам иако сам заправо знао тек понеко слово. Пошто је посумњао у мој одговор, времешни господин ме је, како ми је мајка препричавала, замолио да му прочитам натпис испод прозора, а ја сам као из топа испалио: „Не нагињи се кроз прозор јер ћеш испасти!“ Сви су се смијали, поготово мајка која би ми често током путовања читала реченицу написану испод прозора,

објашњавајући ми њено значење. Касније сам ово упозорење научио и на њемачком језику. Као да и сада јасно видим малу металну плочицу и на њој црним словима угравиране ријечи: *Lehnen Sie sich nicht aus dem Fenster.*

Возови су тако с временом постали мој животни простор. Сигурно да има оних који су путовали много чешће, међутим, за мене је свако путовање возом био непоновљиви догађај. Памтим и велике и мале возове, локалне и међународне: од Вареша до Подлугова, од Сарајева до Београда, као и оне од Москве до Петрограда, и од Брисела до Амстердама. Путовао сам свим класама и разним возовима, од парне машине до најмодернијих, брзих возова; увијек с осјећајем пријатности коју је рађала неизвјесност што је та путовања пратила.

Да сам писао о својим путовањима, до сада би цијели један воз, с много вагона, био потребан да у њега смјестим све забиљешке о ономе што сам видио и чуо у купеима и на успутним станицама. Писао бих, на примјер, о предјелима које сам посматрао кроз замагљене прозоре, о скривеном смијеху при сусрету са пијаним путницима, о томе како сам плакао гледајући залазак сунца док воз јури кроз равницу, или о лицима људи којима нисам знао чак ни име, мада им ликове и данас памтим. Писао бих и о онима са којима сам ненадано постајао близак, да би ми по изласку из воза остајали само у блиједом

сјећању, попут неких личности из снова; писао бих и о сновима и буђењима у возу, о промашивању станица, о притајеној, али увијек присутној свијести о томе да ме на крају сваког путовања, ма куда мој воз путовао, неко или нешто очекује. Што више мислим о томе, све сам сигурнији да путовања возом могу вољети само они који воле неизвјесност тијесно повезану са путовањима; неизвјесност која све нас што путујемо зближава и чини да постанемо присни, макар само до сљедеће станице.

Возови су у то вријеме често стајали сатима, чекајући да се мимоиђу с другим возовима. А онда би, тик поред нашег, протутњао други воз, с неким другим путницима. Иако се то збивало муњевитом брзином, и једва да сам успијевао да разазнам обресе туђих лица, нисам се могао отети утиску да су тај воз и људи у њему заправо неки други „ми“ – са истим лицима и истим животима; ми који смо на тренутак упловили у ову нашу из неке друге, туђе реалности.

Мени су у возу често постављали питања, нарочито када би чули да учим богословију. Од тога „ко је Бог“, „гдје је Бог“, „зашто допушта ратове“, па све до питања „зашто овај воз тако дуго стоји овдје?“ Никада се због тога нисам много узбуђивао. Истину говорећи, ма како различите ставове имали, ни моји саговорници ни ја нисмо имали куд. Били смо заточници једног тренутка у времену и простору, који смо морали дијелити без обзира на своје ставове.

Неријетко бисмо у међувремену постајали пријатељски настројени једни према другима, дијелећи посљедњи комадић хљеба или пиће.

Кондуктери су тек били прича за себе. Сви они су били добри психолози. Одлично су познавали и људе и живот. Када бих у купеу, поготово онда када у њему није било путника, отворио књигу и почео да читам, један стари кондуктер би ме увијек са смијешком упозоравао: „Мали, ни глуп није лако бити, а камоли паметан. Чувај се!“

Свако путовање возом се претварало у драгоцену искуство. Они мудрији знали су: шта год да се догоди – нема се куд; трпи док воз не стигне до циља, а последице настаје друга стварност. Тако сам врло рано схватио да је путовање возом умногоме налик на реалан живот: сви смо на истом путу, ма како различити били, и зато је ваљало трпјети. Та свијест путнике зближава, доприноси међусобном разумијевању. Зато је воз у мојим очима добијао готово онтолошку моћ. Постајао је налик великом, покретном дому. Њиме путују и они који се представљају лажно: ту су и крадљивци, и лажљивици, и завидљивци. Али како путовање одмиче, све се лагано разоткрива: сваки карактер добија своје право име; све маске незадрживо падају. Тако воз постаје један реалан животни простор, са свим елементима стварности.

Реалност која у возу влада понекад је сурова, понекад смијешна или радосна, понекад збуњујућа. Воз може бити путујући логор, весели караван или брод на шинама. За мене су возови одувијек били насеља пуна живота смислена само онда када у њима има људи. Свакога ко бар накратко уплови у њихов свијет, возови надахњују необичним искуствима и незаборавним сусретима. Ваљда је зато једном речено да гдје нема возова – нема ни живота. Живот је једно непрекидно путовање до станице која ће нас највише обрадовати, до апсолутне среће, до мјеста на којем нема туге и бола, до мјеста сусрета са Оним који јесте и који чини да и ми јесмо. Свака пролазна радост је само пролазна, успутна станица. Зато су нам потребни возови. И путовања. Они нам откривају истину о пролазности и снагу чежње за Непролазним.

ЖИТОМИСЛИЋ

Као дјечак често сам путовао возом. Једном сам, Кишчекујући да стигнемо до Плоча и угледамо море, на једној од успутних станица између Мостара и Чапљине чуо како кондуктер изговара чудну и мени тада непознату ријеч: Житомислић. Током кратке паузе неколико путника је изашло из воза, а у мојој глави непрестано је одзвањало тајанствено и необично име које ми се у свијест увукло тихо и неосјетно, да ту остане заувјек.

Када смо наставили путовање, кроз моје мисли и свијест непрестано је кружило: жито-мислић. Ријеч *житио* вратила ме је у најраније дјетињство, у тренутке када би ме мајка успављивала, уморна и жељна одмора, а ја још увијек разговора и дружења.

– Спавај – прошапутала би.

– Не могу – побунио бих се.

Помиловала би ме, а потом би са смијешком додала да лежим и замишљам како се зрело жито таласа. Бог зна колико сам пута заспао с том умирујућом и увијек другачијом сликом жита које се повија и подиже под тихим и благим вјетром који га милује.

Слике усталасалог жита у мојим мислима распршио је глас кондуктера који је најавио долазак воза на одредиште. Чинило ми се да је тај посљедњи дио путовања прошао за трен. Био сам сигуран да никада нећу заборавити наизглед неважну, успутну станицу на путу до мора и њено загонетно лијепо име које сам тада први пут чуо.

Неколико година након тога Житомислић је почео да се оваплоћује у мом уму као жива реалност, нешто велико и стварно. Када сам кренуо у Богословију, прво што сам сазнао о свом тадашњем пастиру, митрополиту Владиславу, било је да вријеме проводи радо у житомислићком манастиру. То се некако савршено слагало: за мене тада најважнији човјек Цркве живио је на мјесту најнеобичнијег имена. А онда је почео рат. Стари митрополит је умро, а Срби су протјерани далеко из долине Неретве. Лудило је тријумфовало. Ускоро је стигла и тужна вијест, једна од многих које су тих година пристизале: срушен је манастир Житомислић. Чинило ми се да је с њим нестао и дио мога бића, онај дио у коме је та ријеч била дубоко урезана.

Када се рат завршио, једног поподнева пред капијом Тврдоша појавио се чупави њемачки бајкер и из свог рукаса извадио огромну свилену владичанску мантију покојног митрополита Владислава, коју је овај успутни пролазник, странац и путник ненамјерник, можда и нехотично ишчупао испод хрпе камења срушене светиње.

– Тамо је све срушено – разумио сам га некако.
– Нашао сам ово, мислим да је најбоље да то теби дам. Да бар нешто од свега онога остане.

Били смо захвални плавом чупавом Нијемцу, бајкеру и туристи. Имао је добро срце, то је било све што смо знали о њему. Недуго затим посјетио сам разрушени манастир и затекао ругобу пустоши на светом мјесту. Тада нисам ни помишљао о обнови. Душом ми је колала неописива туга, а у глави је једнако одзвањало: Жи-то-ми-слић! Убрзо сам се и по други пут вратио на мјесто опустошења, с истим непријатним осјећајем у уторби. Овај пут нисам дошао сам и не својом вољом, већ по задатку. Било је прољеће, април сав у цвијету. Изненада сам угледао како из једног спаљеног платана стреми ка небу пет нових, бојажљивих младица. Птице су пјевале гласно, све је било окупано у свјетлости; силни осјећај новог живота навирао је у моје биће. Једна мисао сијевнула ми је кроз главу: Иди, цјеливај Престо! Како да цјеливам Престо – помислио сам – када је све срушено? Кренуо сам преко рушевина према

Олтару и ту гдје је, умјесто Престола, стајала хрпа камења угледао сам млади чемпрес који тек што је био изникао. Његова свијетлозелена боја значила је васкрсење и нови живот.

Тихо, тужно и радосно у исто вријеме, сакупили смо миниране кости житомислићких монаха пострадалих у претходном рату, 1941. Опростио сам се с чемпресом и још једном погледом помиловао младице спаљеног платана. Полако сам прешао дланом преко камења срушеног храма и кренуо натраг само с једном жељом: да поново васкрсне Житомислић.

Тако и би. Господ услиши уздахе и молитве пострадалих и прогнаних из манастира Житомислића у свим временима и он трудољубљем ктитора би обновљен. Ноћ уочи освећења васкрслог манастира падала је незапамћена киша. Спремили смо се како смо најбоље умјели. Позвали смо бројне госте, али је киша лила као из кабла. Они који су те ноћи и тог јутра возили према Житомислићу причали су да су морали заустављати возила јер брисачи нису могли савладати пљусак. Пратили смо прогнозе, узалуд, свугдје киша. То и није била киша, већ пролом облака. Те ноћи, док је неуморно тукла по крову и прозорима, био сам наизглед миран. Урадили смо, помислио сам, све. Ништа више није могуће учинити, то је стихија, сила.

Устао сам рано, у пола шест, и изашао напоље. На својим мјестима, по неком распореду, стајали су покисли полицајци. Низ капу првог поред којег сам

наишао слијевала се киша као из неке благо одвртнута чесме. Назвах му добро јутро и насмијеших се. Да ли је мој поздрав био радостан или очајан, или нешто између, нисам био сигуран. Сјећам се само да ме је његов туробан одговор сасвим разбудео:

– Биће данас весело – одговорио је.

Киша је падала у таласима. Састављали су се небо и земља у тамновлажном ковитлацу. Зачудо, нисам био очајан. Препознах једног човјека, вјерника, и приђох му.

– Брате, моја је вјера слаба, сву ноћ сам пратио временску прогнозу. Можеш ли учинити нешто за мене – замолих га.

– Да – рекао је – гледајући ме ведро и сажаливо.

– Хајде, молим те, помоли се да киша стане. Реци Господу да данас заустави кишу над Житомислићем. Потребно ти је за то само мало вјере – додадох.

Он тако и учини. Било је тада шест и петнаест ујутру. У пола осам пљусак је престао. Када је стигао патријарх, сунце је већ сијало над манастиром, а свуда около падале су праве мостарске кише. Кише какве се ријетко виђају и које није могуће описати.

У смирај дана неко од гостију ме је с пријекором упитао зашто није било сунцобрана, јер је сунце пржило несносно. Насмијешо сам се зачуђено на ту примједбу:

– Вјеровали смо временским прогнозама – одговорио сам.

И данас, десет година послѣје, када год дођем у васкрсли манастир, у моме сјећању јављају се двије-три слике:

како шкрипи воз док неко изговара ону чудну ријеч: Жи-то-ми-слић;

како пупају младице спаљеног платана;

како се смјело зелени млади чемпрес;

како се облаци размичу изнад Житомислића.

А онда, док с осјећајем радосне туге цјеливам мошти монаха мученика, пред очима ми искрсава лик свијетлог патријарха Павла како, погурен и сијед, служи Божанску службу оног топлог мајског дана 2005, у који је Житомислић васкрсао. Сјетим се и оне свјетлости и радости, што су надолазиле као плима, и владике Атанасија који занесен и срећан објашњава шта та необична ријеч Житомислић значи:

Жито – као хљеб, а Христос је Хљеб живота.

Мисао – као Логос, а Логос је опет Христос, Син Божји и Син човјечији, за нас Распети и Васкрсли.

Зато ми се увијек, када улазим у манастир Житомислић, чини као да приступам Гробу Господњем; оном једином Гробу који је постао извор живота, свјетлији од сваке царске одаје. Попут њега је и Житомислић. Он чека и отворено прима све, и оне који вјерују и оне који не вјерују, непрестано свједочећи страдање и објављујући Васкрсење.

ОСТРОГ

У Острогу сам први пут био као дјечак. Сјећам се да је било пуно кривина и да ми је било мука у аутобусу. Сјећам се и тога да сам имао неку шушкаву плаву адидас тренерку и да су у аутобусу били све сами старији људи и жене. Али више од свега памтим да ми је, упркос свим тим мукама од возње и пута, на крају било необично лијепо.

Још увијек се сјећам свјежине ваздуха који милује и храни. Живо памтим необичну стијену од које сам узео три каменчића и дуго их носио у џепу као амајлију. Знам и када, и гдје, и како сам их изгубио, и колико сам због тога био тужан. Од тада се тешко усуђујем да уз себе носим бројанице, крстиће и друге ствари које за мене имају посебну вриједност.

Након много година, у Острог сам по други пут стигао једне јунске вечери 1992. године. Замонашен сам у поноћ, а оно што је том догађају претходило последњих неколико дана непосредно пред монашење – нисам у могућности да опишем. Сутрадан сам отишао у Горњи манастир, гдје сам добио келију која је имала само један веома мали прозор. Још увијек памтим како сам, стијешњен у тих десетак квадрата и гледајући кроз тај прозорчић, у срцу имао необичан осјећај ширине, среће и олакшања који су ме још дуго пратили. Слику, која се отварала пред мојим очима када погледам низ острошку страну, такође нисам у стању да опишем. Осјећао сам необичну тишину у души, сличну оној која се спушта на море након буре. Уопште нисам мислио о себи, ни о томе ко сам, ни да ли сам, ни какав сам. Сјећам се само једне помисли од које сам брзо утекао, а која је и до данас остала и радост, и чежња. Појавила се тада жеља, која је трајно остала у мени, да будем као птица која може да лебди над том чудесном долином не бојећи се ничега. Мислим да је то нешто најдивније што Острог пружа људима, а да тога често нисмо свјесни. То мјесто и све у њему буди жељу за небом, за висином, за пространством. Све ту као да говори: летите, не бојте се, будите слободни.

Ствари су се тада одвијале веома брзо, било је то вријеме рата и умјесто осјећаја слободе и лета, умјесто мириса планинског цвијећа, неријетко би превладало осјећај хода по блату у оловним чизмама и мирис смрти и барута. Између та два супротна осјећања кретала се и моја душа, несрећница која је, тражећи једно, стално наилазила на друго. Но, благи Бог ме је руком дивног епископа упутио на једног искусног духовног борца. На своме духовном путу тада сам срео острошког оца Лазара. Ни о њему, као ни о много других ствари које су трајно обликовале мој живот, још увек нисам у стању ни писати ни говорити. Био је од оних ријетких људи који су ходили земљом са чврстим осјећањем да су од земље и да су за њу још увек чврсто везани, а са друге стране свим срцем и душом дотицали су Небо, пружали се Небу и радовали свему добром и благом. Та чудесна радост, неупоредива са краткотрајним радостима наших скучених живота, могла се осјетити у његовом осмијеху који се откривао веома ријетко. Али када би се то догодило, пред нама се отварало Небо...

Отац Лазар је био човјек пред којим сам, у светој тајни исповијести, отварао своје срце. Прво бисмо се помолили Богу, а онда би он сјео и пустио ме да говорим. И, наравно, ја сам увијек надуго и нашироко трабуњао. Знао сам да треба да говорим искрено и да нема разлога да било шта прећуткујем, али сам околишао, кружио, и тек негдје на средини а

неријетко и на самом крају рекао бих своју муку. А он је ћутао, и то није био само пуко ћутање већ свецијело удубљивање у биће оног ко је био пред њим. Имао сам утисак да све чује, да све разазнаје и да, док из мене истичу бујице речи, кроз његову душу теку неке друге, добре струје. На крају, када бих коначно стао, он би само благо одмахнуо својом огромном руком и направио полурадостан, полуподсмјешљив израз лица. Био је то заправо пријатељски израз пун љубави, којим као да је хтио да каже: „Ма пусти то, то је ништа, устани и настави да живиш!“ У том тренутку често бих помишљао: „Боже, па зашто ми ништа не каже?“ Али већ на првом кораку, по изласку из његове келије, осјетио бих се лако и слободно, попут птице која се спрема да полети.

Веома брзо, као врло млад, и сâм сам почео да исповиједам друге у Острогу. Опирао сам се томе, али рекли су ми да морам, да су такве околности. Овом приликом ћу од многих тужних и потпуно чудних исповијести описати двије које су ме потресле за читав живот. О њима пишем јер ми се чини да могу бити од користи и вама, читаоцима овог записа, као што су биле мени, коме су се неизбрисиво уписале у душу, вјероватно и без моје воље.

Стајао сам као свештеник крај кивота Светог Василија. Бјеше јесен, неко затишје, нигдје никога. Покушавао сам да се молим. Одједном, као да је из земље изникла, појавила се једна дјевојка, или прије

дјевојчица од неких шеснаест-седамнаест година. Била је сва усплахирена, на лицу јој се одражавао очај а на ногама је била прилично нестабилна. Одмах са врата пећине почела је да говори, идући право ка мени: „Оче, мој отац је убио мога брата, ја сам то гледала својим очима... Ја морам неке то да кажем... Ево, кажем Вама!“ У том тренутку ме је већ држала за руке и сва се тресла. Прибрао сам се на трен и рекао јој да то каже Светом Василију, да је тако најбоље. Послушала ме је. Кад се смирила, рекла је тихо: „Брат је био наркоман, отац је то учинио у љутњи. Немам снаге да га пријавим, и овако је несрећан!“ У грудима сам осјећао бол и притисак који ми одузима дах. Мирно ме је питала шта да ради. Не знам откуд ни зашто, ни да ли је то било добро, али рекао сам јој: „Ако волиш свог брата, а волиш га, онда живи и буди добро!“ Након сусрета са њом, онај бол сам три дана носио у грудима. Отишао сам код оца Лазара и рекао му да више не могу слушати исповијести, да сам слаб и да немам снаге. Погледао ме је испод ока и тихо рекао: „Мора да си чуо нешто страшно, не брини, проћи ће то. Бог те припрема за нешто, а прије свега да се коначно суочиш са стварним животом.“ Изашао сам напоље, а од бола у грудима није више било ни трага. Остала је само слика и прича коју, ево, дијелим са вама.

Ево и другог искуства са исповијести које желим да подијелим са вама.

Један господин, већ зашао у седму деценију живота, али лијепог изгледа и отменог држања, пришао ми је и љубазно ме замолио да се исповједи. Пристао сам јер ме је замолио од свег срца. „Знате, оче“, почео је тихо, са благом тремом али и достојанствено, „ја сам хомосексуалац и већ сам човјек у годинама. Имам породицу, супругу и дјецу, и борим се са тим читав свој живот, али не успијевам да се изборим.“ Да бих прекинуо ћутање, почео сам да говорим, заправо упитао сам га: „Да ли тај проблем имате од рођења, или се он касније развио?“ Његов одговор за мене је био потпуно неочекиван: „мене је у то увео мој покојни, несрећни отац.“ Некако сам се прибрао и, на основу свега што сам знао и мислио, рекао сам му да стоји у цркви и да се моли, да је Бог милостив, али да је наше да се боримо и трудимо колико до нас стоји.

Прошло је отада двадесетак година и тај се човјек недавно упокојио. И ништа ми ту није било изненађујуће, осим једне за мене потпуно неочекиване ствари. Наиме, срело ме је много различитих људи, који су ми са необичним поштовањем и љубављу саопштавали да је умро онај дивни, тихи господин: „Боже, како је то добар човјек био...“ Ћутао сам и питао се како ли би размишљали и говорили људи да су знали тајну коју ја знам. Једино што сам знао јесте да је он сад тамо гдје пребива Истина и да су наши судови другачији од суда Христовог који је суд правде и милости.

ЛОПТА

Цијели мој живот везан је за лопту. Од када знам за себе – она за мене има исту магичну привлачност. Знам да звучи чудно, али оставите суд за крај приче. Питам се откуд и зашто је то тако?

У наше мало мјесто, које је одвајкада његовало игру с лоптом, оном примитивном вуненом или длакавом, свеједно је, стигао је прави правцати фудбал 1960. године. Донио га је из Њемачке неки човјек, гастарбајтер Момир Пантић, тих и миран, ни по чему необичан. Покој му доброј и безазленој души, ушао је у историју нашег села, ето, као доносилац првога правцатога фудбала. Кажу да су млади момци преиграли тим новим правим фудбалом један цијели дан и цијелу ноћ. Дозивале су их мајке, пријетили крупни и озбиљни очеви, али све је било узалуд. Остало

је упамћено да је неки по мудрости у селу познати ђед Зеко изрекао још једну пророчански истиниту ријеч – од данас више ништа неће бити исто.

Само су ријетка дјеца имала добру лопту. По неком чудном усуду, имали су је они који су је најмање вољели. И код њих би некако најдуже трајала. Колико сам само пута преговарао са једним дјечаком да нам да лопту. Молио, кумио, обећавао. Он није био талентован, али је увијек морао да игра, и никад није стајао на голу, иако бисмо га били радо поставили ту, или најрадије да буде статива. Лопте су биле разне, гумене, пластичне, лакше, теже, бубамаре... Једино се знало шта је прави фудбал и шта је права кошаркашка лопта. Ми смо играли свим лоптама и у свим условима – зими по снијегу, у пролеће по благу, љети, на планини, на трави, и то усред поднева, до крајње изнемоглости.

Настојао сам да имам какву-такву лопту и то у свим приликама. Куд год сам ходио, ја сам водио лопту ногом по неравном путу, а кошаркашку сам тапкао до бесвијести, и по равном и неравном. Колико само разних лопти у мом животу! Надуваних, издуваних, живих, тврдых. Свих се сјећам. Сјећам се једне која ми је трајала само пар минута, јер сам првим ударцем погодио неки оштри лим. Мајка ју је изрезала ножем на комадиће пред мојим очима пуним грозних суза. Из васпитних разлога. Сјећам се сваке њене шаре, а, ето, трајала је само два

минута. Од апсолутне радости коју ми је причинила спознаја да је мајка купила баш лопту и баш мени, до апсолутне туге што је ту моју несрећну лопту у неповрат послала та иста моја мајка јер не знам да је чувам као друга дјеца. А ону једну што нам је побјегла низ стрму падину звану *йрислон* никад не нађосмо. Брат и ја смо је тражили данима и недјељама. Један наш комшија, Драган, свему је волио дати научнофантастични тон па нам је причао да неки Која, који долази током љета, доноси камеру која одједном сними цијелу шуму. Узалуд смо дуго чекали Коју и камеру у нади да ћемо тако пронаћи изгубљену лопту. Колико смо само пута помислили: ех, да нам је сад она наша страшна лопта. Како је вријеме одмицало, она је била све моћнија и све боља.

Све у свему, сналазили смо се како је ко могао. Видјевши да користимо сваки мали предах у тешким љетним пољским пословима да шчепамо лопту и да се ионако истрошени играмо и умарамо, дјед би нам говорио:

– Ето вам празник и недјеља, па трчите за лоптом до миле воље!

Није помагало, трчали смо сваки дан и сваки час. Увече, мртви уморни, чак и послуже најтежег посла, кошевине, трчали смо на раскршће и играли све док се више ништа није видјело. А зими, кад се у планини не ради пуно, играли смо по снијегу. Имали смо утабан терен који је постајао понекад